
Tiedemaailma

Tukholmassa muistettiin historia-alan varhaista naistohtoria

Historia tieteenalana on edelleen yksi niistä harvoista humanistisista aloista, jonka opiskelijoissa naisia ja miehiä on suurin piirtein yhtä paljon. Ala oli kuitenkin pitkälle 1900-luvun jälkipuoliskolle asti miesvaltainen, mikä näkyi etenkin tohtorintutkinnon suorittaneiden sukupuolijakaumassa: valtaosa historia-alan tohtoreista oli niin Suomessa kuin muissakin länsimaissa miehiä 1960-luvulle saakka.

Yksi miesvallan varhaisista murtajista oli ruotsalainen Beth Hennings (1889–1971), joka väitteli tohtoriksi Tukholman yliopiston historian laitokselta vuonna 1935. Hennings oli tuolloin neljäs historiatieteiden puolella tohtoriksi väitellyt nainen Ruotsissa.

Opettajana työskennellyt Beth Hennings aloitti opinnot tohtorintutkimtoa varten vuonna 1930. Tuolloin hän oli jo kirjoittanut suuren suosion saaneita teoksia Ruotsin 1700-luvun historiasta. Koska akateeminen ura ei ollut ollut ruotsalaisnaisille mahdollista ennen vuotta 1923, tohtoriopintojen aloittaminen sai jäädä keski-ikäen.

Muodollisten esteiden murtuminen ei ollut kuitenkaan poistanut akateemisen maailman sukupuolittuneisuutta. Hennings kohtasi miesvaltaisia käytäntöjä jo tutkimusseminaareissa, joissa istumajärjestys oli hierarkkinen ja tarjoilu alkoholipitoista. Historiantutkimuksen aihepiirit keskittyivät Tukholmassa tuolloin keskiaikaan ja poliittiseen historiaan.

Henningsin väitöskirja käsitteli kuningas Kustaa III:n ajattelutapa ja poliittisia pyrkimyksiä. Aiheen käsittelytapa poikkesi kuitenkin ajan tutkimusihanteista. Vaikka aihe liittyi poliittiseen historiaan, Henningsin tarkastelutapa oli henkilöhistoriallinen ja tutkimus liikkui myös koulutus-, teatteri- ja kirjallisuushistorian aloilla. Ajan tieteellisestä kaanonista poikkeaminen näkyi väitöstilaisuudessa, jossa tutkimus sai opponenteilta runsaasti kritiikkiä.

Vuonna 1963 julkaistuissa muistelmissaan (*Resa genom sju decennier*) Hennings ohitti akateemisen maailman esteet lyhyillä maininnoilla. Sen sijaan hän keskittyi elämänsä muihin osa-alueisiin korostaen naisyhteisöjen merkitystä sekä muuta kirjallista tuotantoaan. Samanaikaisesti hän lavensi käsitystä siitä, kuka on oikea historioitsija.

Voidaankin ajatella, että Hennings tuotti sekä kirjallisella tuo-

Beth Hennings kyseenalaisti tutkimuksillaan normatiivisia käsityksiä siitä, kuka on historiantutkija. Lähde: Stockholms stadsmuseum. Kuvaaja Jan de Meyere. Kuva: JdM 959.

tannollaan että vanhemmalla iällä julkaisemissaan muistelmissa tieteellistä persoonaansa tavalla, joka poikkesi hänen aikansa ihanteista. Samanaikaisesti hänen uransa osoittaa sen, mihin normatiiviset käsitykset historioitsijasta ja historiantutkimuksesta 1920–1960-lukujen Ruotsissa asettuivat.

Marraskuun 12. päivä 2015 tuli kuluneeksi 80 vuotta siitä, kun Beth Henning väitteli ensimmäisenä naisena tohtoriksi Tukholman yliopiston historian laitokselta. Merkkipäivän kunniaksi Kvinnliga akademikers förening (KAF), Sveriges Kvinno- och genushistoriker (SKOGH) ja Tukholman yliopiston historian laitos järjestivät miniseminaarin, jossa kuultiin professori Kirsti Niskasen puheenvuoro Henningsin tieteellisestä persoonaasta, filosofian tohtori Hanna Markusson Winkvistin puheenvuoro Henningsin ja Gina Lefflerin yhteisestä elämästä sekä filosofian tohtori Helena Bergmanin alustus Henningsistä osana naispuolisten historia-alan tohtoreiden jatkumoa Tukholman yliopistossa.

HEIDI KURVINEN

IMRE BARTIS